

Agenda

- Wat is, wie zijn Duurzaam Hengstdal
- Wat kan Duurzaam Hengstdal voor u betekenen
- Samen energie besparen
- Collectief energie opwekken op grote daken
- Toelichting 'gasloos' door Eppie Fokkema GEA
- Uitleg over:
 - LED koffer
 - Appeltaart sessie
 - CV optimalisatie
 - Warmte camera
 - Loket duurzaam wonen
- Helpt u mee een toekomstbestendige wijk te realiseren?

Duurzaam Hengstdal

Wat is Duurzaam Hengstdal?

- Duurzaam Hengstdal is een initiatief voor en door bewoners.
- Voor woningeigenaren en huurders.
- Samen een duurzame woon-, werk-en leefomgeving creëren met meer verbondenheid in Hengstdal.
- Dat doen we door advies te geven, kennis te delen over duurzame maatregelen en zelf groene energie op te wekken.

Duurzaam Hengstdal

- wie zijn Duurzaam Hengstdal?

Henk Kuiper
George Timan
Jan van Eerd
Aldo van Tongeren
Wim van der Wiel
Henk Jan de Vos
Noël Spauwen
Patrick Hoogenbosch

Doet u mee?

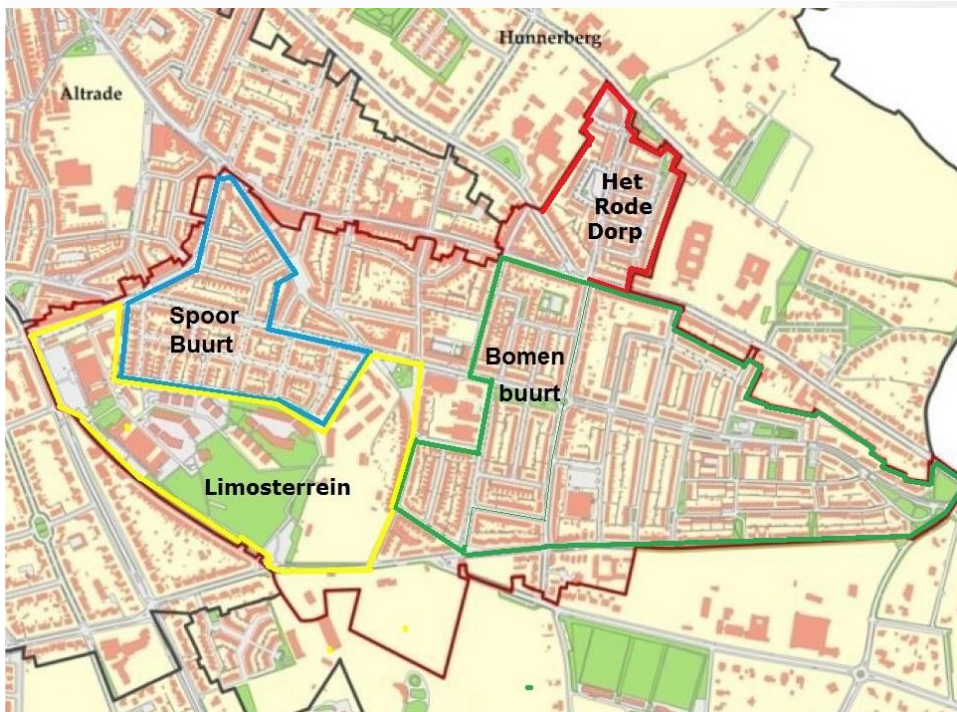
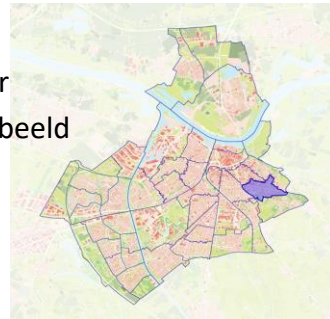
Hengstdal

- 7.040 inwoners, 3.845 huishoudens
- 3.503 woningen, waarvan 2.230 huur
- deels gemeentelijk beschermd stadsbeeld

2 onder 1 kap	102	Hoekwoning	248
Appartement	73	Maisonnette	53
Benedenwoning	275	Rijwoning	581
Bovenwoning	436	Tussenwoning	694
Eindwoning	218	Vrijstaande woning	23
Flatwoning	799		

00 - 14 jaar:	■ 13%	Aantal huishoudens:	3845
15 - 24 jaar:	■ 14%	Waarvan met kinderen:	■ 22%
25 - 44 jaar:	■ 24%	Waarvan zonder kinderen:	■ 23%
45 - 64 jaar:	■ 33%	Eenpersoonshuishoudens:	■ 54%
65 en ouder:	■ 16%	Gem. huishoudengrootte:	1.80

Bron: CBS Kerncijfers wijken en buurten 2015

Uitdagingen

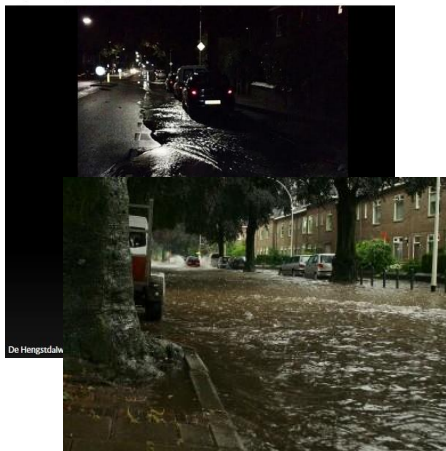

Uitdagingen

- **Klimaatbestendig**
 - Groen in de wijk
 - Wateroverlast
- **Levensloopbestendig**
 - Vergrijzing
 - Mobiliteit in openbare ruimte
- **Veiligheid**
- **Hoog aantal uitkeringen**
 - Werkloosheid 3,5% (200) NL2,5%
 - Bijstand 4,5% (290) NL 2,6%
 - Arbeidsongeschiktheid 7,0% (440) NL 4,5%
 - AOW 19% (1170) NL17,5%

Hevige regenval maakt Hengstdalseweg 'kolkende rivier'

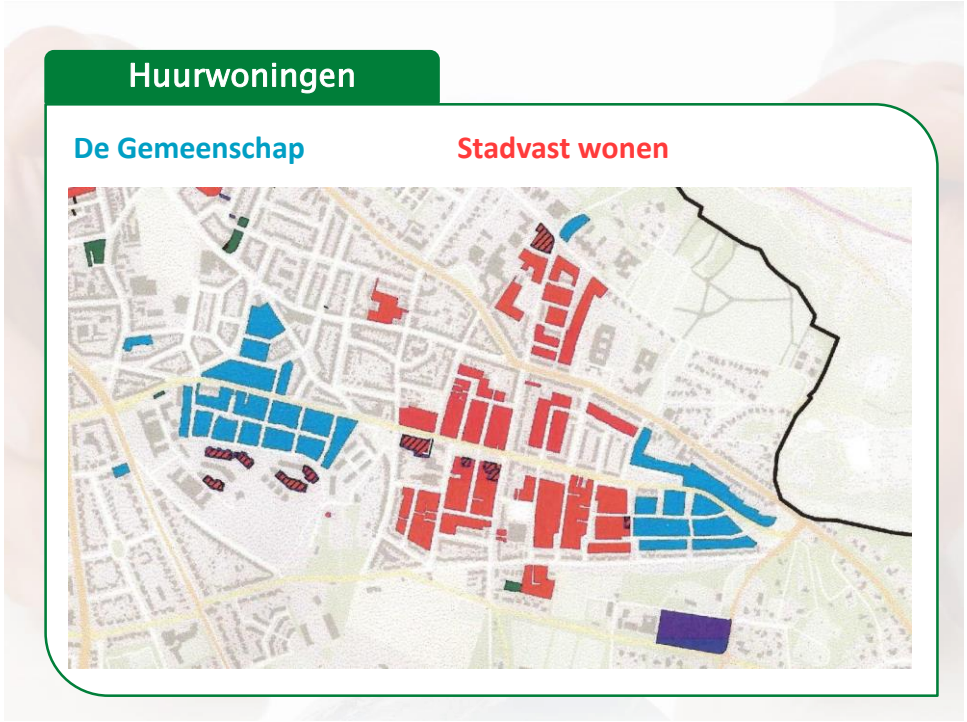
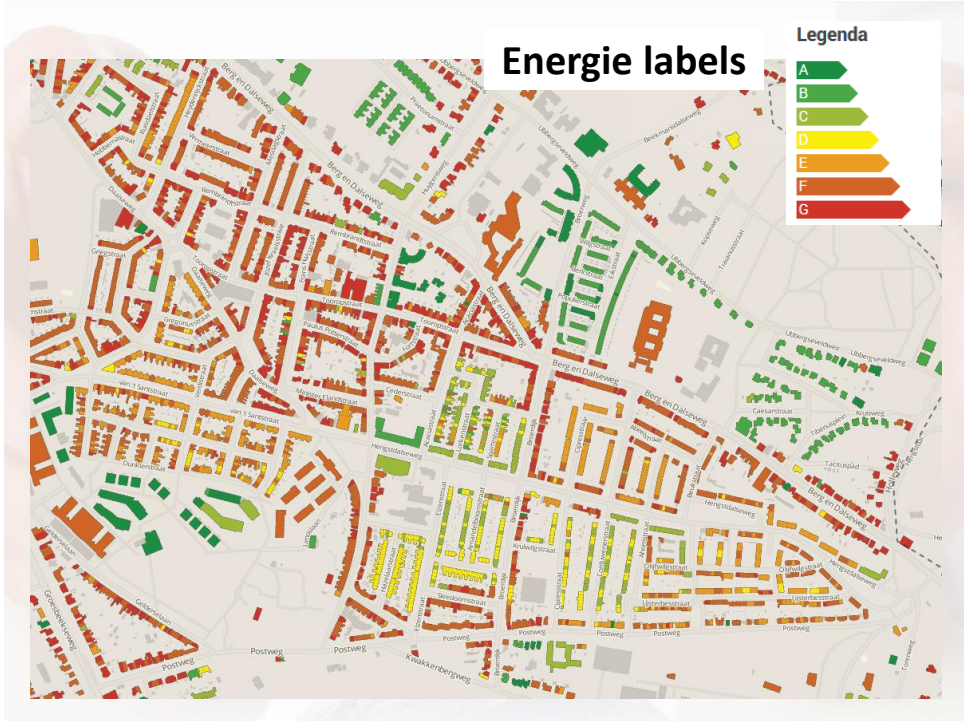
31 augustus 2013 | Laatste update: 02 september, 13:27

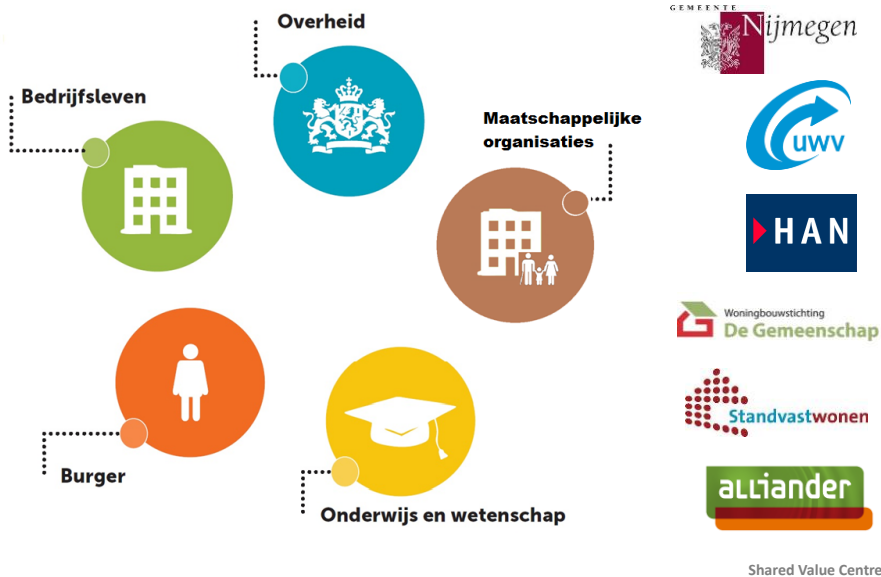
Van 't Santstraat – 27 juni 2009

Duurzaam Hengstdal

- **Lokaal duurzaam energie initiatief**
 - Energie besparen en zelf duurzame energie opwekken
- **team besparing**
 - Doel buurtbewoners bewust te maken van hun energie verbruik en mogelijkheden om op energie verbruik te besparen
 - LED koffer, Appeltaart gesprek, Warmtecamera, CV optimalisatie
- **team opwek**
 - Doel een lokaal zonnepanelen project ontwikkelen
 - Inventarisatie groter daken voor PV projecten
 - Team gevormd van betrokkenen met kennis uit Nm
 - Samenwerking met Noviovolta voor uitwerking Business case

Samenwerking

Duurzaam Hengstdal

Besparing

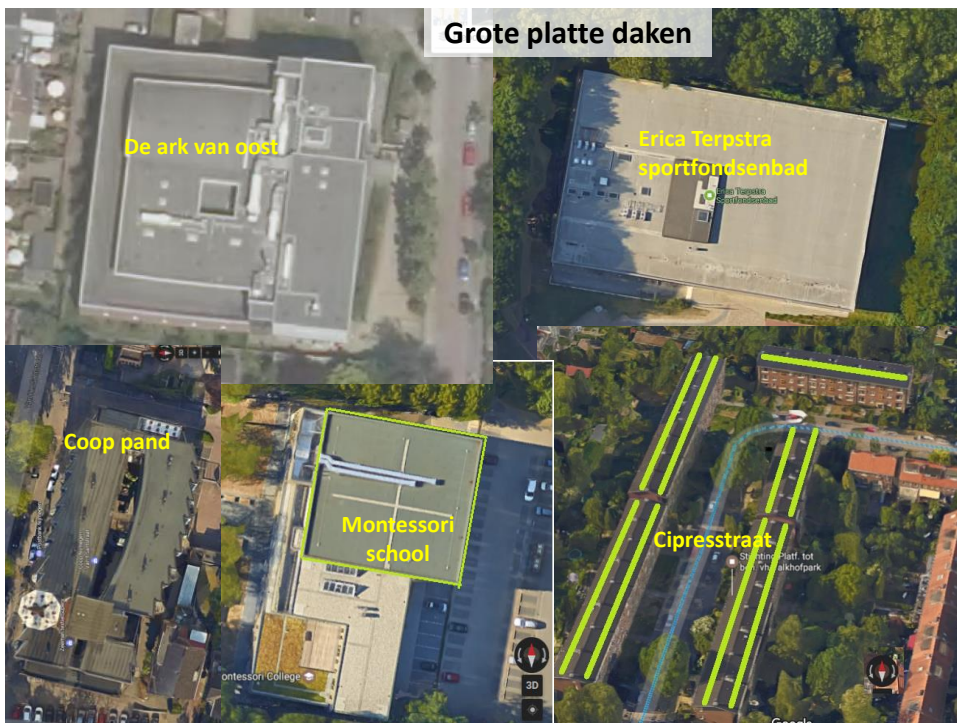
- Vragen:
 - Hoeveel energie verbruikt u?
 - Is dat veel of weinig ten opzichte van het gemiddelde?
- Ons doel:
 - Iedereen bewust van hoeveel energie u gebruikt
 - Wat kunt u doen om energie te besparen
- De diensten die wij aanbieden zijn:
 - LED koffer,
 - Appeltaart gesprek,
 - Warmtecamera
 - CV optimalisatie

Bewuster omgaan met energieverbruik in uw huis

Duurzaam Hengstdal

Zelf duurzame energie opwekken

- Hoe kunnen wij samen in Hengstdal energie opwekken?
- Wat is mogelijk
 - Een windmolen plaatsen in Hengstdal-NEE
 - Een dak vol met zonnepanelen leggen JA
- Inventarisatie grote daken voor PV projecten
- Team gevormd van betrokkenen met kennis uit Nijmegen
- Samenwerking met NovioVolta voor uitwerking Business case

Gezamenlijk zonnedak Hengstdal

Geen dak, geen zorgen, wel zonnepanelen!

Bas van Nistelrooij
NovioVolta
Duurzaam Hengstdal

Wat is het en voor wie?

- Voor iedereen die zelf je energie op wil wekken maar waarvan het huis niet geschikt is, is een gezamenlijk zonnedak een mooie oplossing.
 - Bijvoorbeeld:
 - Monumenten
 - Flats
 - Ongeschikte ligging
 - Schaduw
 - Esthetisch

Wat houdt het in?

- Buurtbewoners verzamelen zich in een energie-coöperatie en vinden een geschikt dak.
- Deze coöperatie maakt afspraken voor ze met de dakeigenaar, een installateur, een energiemaatschappij en de belastingdienst.
- De panelen wekken de stroom op en de energiemaatschappij verrekenet de korting op de energiebelasting die ze krijgen.

Wat is het voordeel?

- Je wekt zelf energie op en
 - Draagt daarmee bij aan een duurzamere wereld
 - Je bespaart geld
 - Je onderneemt samen met je buurt
 - Je hebt zelf geen omkijken naar de installatie (dat regelt de coöperatie)

Financieel

- Je krijgt korting op de energiebelasting:
je bespaart ruim 12 cent per kWh
- Per paneel is dat ongeveer € 27,50 per jaar
- Een paneel gaat tussen de € 250 en € 275 kosten

Een gezin dat per jaar 3500 kWh gebruikt koopt panelen voor het volledige verbruik, 14 panelen.

Dat kost dan $14 \times € 275 = € 3850$

De opbrengsten per jaar (uitgaande van de huidige situatie) zijn dan

$14 \times 27,50 = € 386$

Wat is er nodig?

- Een dak
- Deelnemers
- Een coöperatie
- Zonnepanelen
- Toestemming van de belastingdienst
- Subsidie van Provincie Gelderland

- Vragen over het gezamenlijke zonedak Hengstdal?

Gasloos

- Nederland in 2050 gasloos!
- Waarom?
- Wie zijn er betrokken?
- Gelders Energie Akkoord
- Wijk van de Toekomst

GELDERS ENERGIE- AKKOORD

Wijken vol steen zijn te heet

Het temperatuurverschil kan oplopen tot 7 graden; en vooral 's nachts blijven sommige Nijmeegse wijken heel warm.

Rob Jaspers
Nijmegen

Bij een hittegolf kan het 's nachts in het centrum van Nijmegen wel 7 graden warmer zijn dan op bijvoorbeeld de Scheidingsweg in Brakenstein. Dat het verschil zo groot is, verrast ook Nijmeegse milieudeskundigen. Tijd om iets te ondernemen tegen die hitte-eilanden, vinden ze.

De zandpak van het Nijmeegse centrum krijgt de hoogste prioriteit, aldus de gemeente Nijmegen. Door voor meer groen te zorgen, ook op daken, waterprojecten uit te voeren en stenen uit tuinen te halen (operatie Steenbreek heet die actie), wil men de temperatuur wat drukken. In versteende gebieden blijft de hitte namelijk veel langer hangen dan in groene wijken.

De hitte-eilanden zorgen steeds vaker voor problemen, blijkt uit onderzoek. Bovendien gaat de opwarming van de aarde ervoor zorgen dat we vaker met hittegolven te maken krijgen. Nu hebben we er per twee of drie jaar gemiddeld zo'n vier tot vijf dagen mee te maken, in de toekomst worden jaarlijks hitte-

golven verwacht die mogelijk wel twintig dagen aanhouden, zegt Ton Verhoeven, milieu-ambtenaar van Nijmegen en betrokken bij het opstellen van een lokaal hitteplan.

Zeven graden
Het hitteverschil van 7 graden was een eye-opener. Deskundigen hadden voorspeld dat het verschil maximaal twee graden zou zijn. Maar nu blijkt dat het verschil kan oplopen tot zeven graden, dat was niemand op bedacht.

Die milieudeskundigen waarschuwen ook voor warme woons 's nachts. Al met alles samen kan het verschil tussen het centrum en omliggende gebieden tot 7 graden uitlopen.

De afwerking in buurten wordt soms ook nog gehinderd door hoge gebouwen. Die blokkeren dan de doorgang van koude windstromen.

Bij aanhoudende hitte over meerdere dagen neemt de hittestress in

de versteende wijken snel toe.

Gezondheidsrisico's
Asfalt, steen en staal absorberen overdag de hitte en staan die heel slecht af. Waar een glasplaat in de avonden de hitte in een half uur uitstraalt, gaat dat bij stenen vele malen langzamer. Volgens Verhoeven zijn de negatieve effecten groot. „Op hitte overdag kunnen we effectief reageren. Dan zorgen we er bijvoorbeeld de zandpak in buurten

de kamers koel blijven. Maar 's nachts is het probleem veel lastiger. Dan kan de hitte in de kamers blijven hangen en de arbeidspromotiviteit kan daardoor dalen. Het kan de arbeidsproductiviteit dalen, chronische ziekten en baby's in de hete zomers van de hitte-eilanden in steden.

overleden mensen in een groot deel van Europa een stuk hoger dan normaal.

Kaarten
Recent presenteerde het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) nieuwe kaarten van de hitte-eilanden in steden.

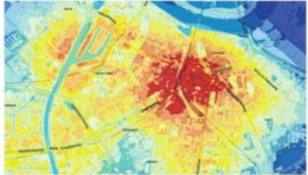
Voor Nijmegen liet die nieuwe kaart een verrassende uitkomst zien. Op de kaarten valt vooral op dat de oude wijken Bottenaal, Willemkwartier, Wolfskuil en het stationsgebied eruit springen als hitte-eilanden. Het gaat hier om kaarten gebaseerd op modelberekeningen en dus niet op basis van lokale metingen. Via luchtfoto's is ook het percentage gras, struiken en bomen bepaald. „Want dat groen zorgt weer voor een verkoelend effect. Verhoeven: „We gaan die nieuwe kaarten zeker bestuderen.”

Vraag: is alleen een oplossing voor energie voldoende?

▲ In buurten met veel groen, zoals hier aan de Groeneoudseweg, kan het wel 7 graden koeler zijn. www.rivm.nl

Stappenplan toekomstbestendig

Wat is de weg naar een toekomst bestendig Hengstdal?

Zes studenten van de universiteit Utrecht van de studie richtingen Energy & Resources, Environmental Change & Ecosystems, Water Science and Management en Earth System Governance onderzoeken dit de komende 2 maanden

Vraag aan de studenten:

- Maak een stappenplan om een duurzame wijk te realiseren.
- Met de focus op energie, water en groen.

Universiteit Utrecht

Diensten

Uitleg diensten:

- LED koffer
- Appeltaart sessie
- CV optimalisatie
- Warmte camera
- Loket duurzaam wonen

LED koffer

Inzet van LED uitprobeerkoffer.

LED-KOFFER

Appeltaart gesprekken

APPELTAARTGESPRAK
Bewuster omgaan met energie

Op deze poster vind je allerlei gegevens over energieverbruik, maar gemiddelde waarde metingen handig zijn. Met deze kaart kun het slim zijn om te kijken of er gezamenlijk actie kan worden genomen.

energierekening

energievreters

Waarom verbruik van een duurzame woning?

Onder het genot van een zelf gebakken appeltaart met je burens je energienota vergelijken en de verschillen bespreken.

APPELTAARTGESPRAK
Bewuster omgaan met energieverbruik in uw huis

Zet een kruisje in de kaartjes:
 Informatie
 Houdt de K

De kaart bevat diverse infographic elementen: een huisdiagram met energieconsumptiepunten, een 'Waarom verbruik van een duurzame woning?' diagram met pijlen naar 30%, 20%, 10%, 5%, and 20%, and a 'Waarom verbruik van een duurzame woning?' diagram with arrows pointing to 30%, 20%, 10%, 5%, and 20%. It also includes a 'Waarom verbruik van een duurzame woning?' diagram with arrows pointing to 30%, 20%, 10%, 5%, and 20%.

CV optimalisatie

Besparen op uw gasrekening en verhoging van uw wooncomfort? Ja, dat kan!

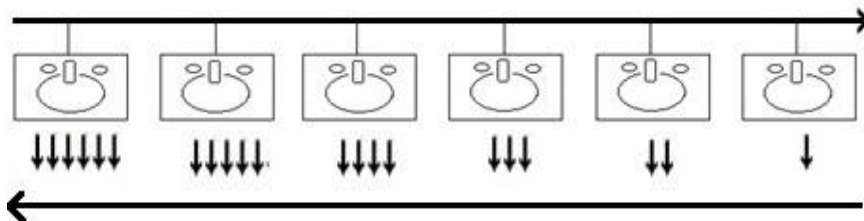
Door middel van het waterzijdig inregelen van uw centrale verwarming.

Stel er staan 50 wasbakken op een rij

Het water stroomt van links naar rechts, en terug van rechts naar links.

Hoe zullen de wasbakken vol water lopen?

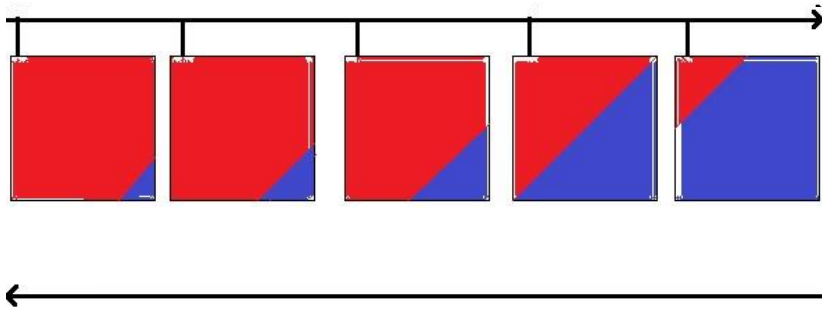

Aldo van Tongeren – Joep van de Ven

Een niet ingeregelde cv-installatie

Warmteverdeling over de radiatoren

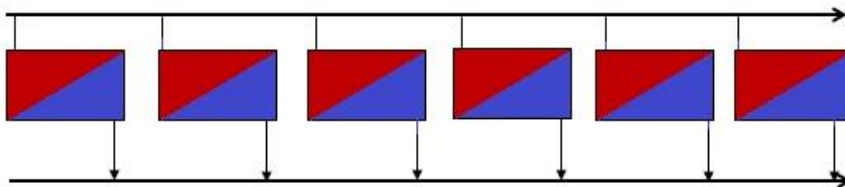

Aldo van Tongeren – Joep van de Ven

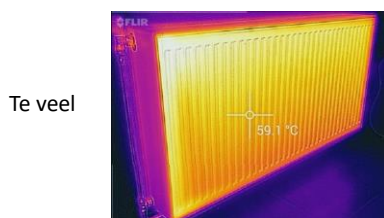
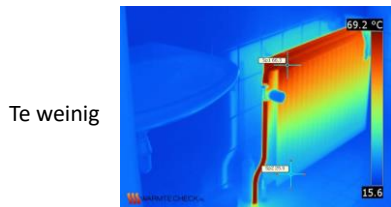

Een ingeregelde cv-installatie

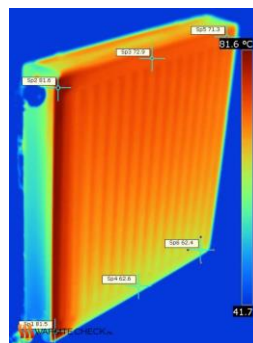
Warmteverdeling over de radiatoren

Aldo van Tongeren – Joep van de Ven

Ok!

[Optimalisatie video](#)

Aldo van Tongeren – Joep van de Ven

Ervaring delen bij 5 huizen

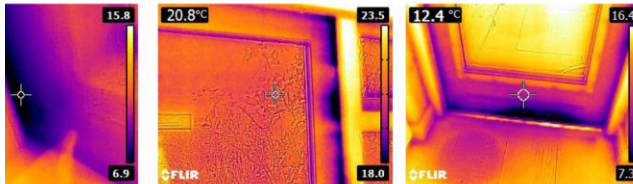
- Duurzaam Hengstdal faciliteert deze CV optimalisatie voor 5 huizen tegen sterk gereduceerd tarief.
- De deelnemende huizen zullen gevolgd worden in hun resultaten:
 - Gasverbruik
 - Wooncomfort
- *Interesse? Meld u zich aan!*

Aldo van Tongeren – Joep van de Ven

Warmte camera

Meten is weten. Inzicht in waar het beter kan.

Loket duurzaam wonen

DUURZAME
MAATREGELLEN

MIJN WONING
VERDUURZAMEN

VIND LOKALE
AANBIEDERS

NIEUWS

HANDIGE
LINKS

Contact opnemen

**Welkom op
Duurzaam Wonen Plus
regio Nijmegen**

Met links naar uw gemeentelijke loket

VIND INFORMATIE OVER:

- ☉ Duurzame maatregelen
- ☉ Mijn woning verduurzamen
- ☉ Lokale aanbieders

Over het loket

**WAAROM LOKET
DUURZAAM WONEN PLUS?**

- ☉ Persoonlijk advies
- ☉ 100% lokaal
- ☉ Subsidies & Financiering

Elektriciteit in de wijk

- Samen met kinderen een electriciteitshuisje versieren?
- Duurzame bewustwording

De vraag:

- Welke school, sportvereniging of groep kinderen zou dit willen doen?
- Wie wil dit organiseren?

Reactie formulier

- Wilt u gebruikmaken van een van de diensten?
- Wilt u helpen een gezamenlijk zonnedak te realiseren?
- Wilt u Duurzaam Hengstdal helpen verder te ontwikkelen?
- Wilt meer informatie, of meedenken over gasloos?

Beste bezoeker van de informatieavond Duurzaam Hengstdal.

Wij willen u vragen dit formulier in te vullen en af te geven aan de organisatie voordat u weggaat. Enorm bedankt voor uw deelname en belangstelling!

Indien u gebruik wilt maken van de omschreven dienst, geeft u dit aan met een **JA** in de aangegeven kolom.

Ja	Dienst	Omschrijving
	LED koffer	Wilt u de LED lampen uit de LED koffer proberen om zo de juiste keuze te maken voor uw aankoop van LED lampen?
	Appeltaartsessie	Wilt u samen met vijf bureu uw energieverbruik bespreken en advies krijgen hoe u kunt besparen?
	CV optimalisatie	Wilt u informatie over CV optimalisatie? Een goed ingerichte CV-installatie geeft u het maximale wooncomfort met minimale energiekosten.
	Warmte camera	Wilt u dat er een warmtescan van uw huis gemaakt wordt? Op de foto's, gemaakt met een speciale infraroodcamera, kunt u zien waar uw huis beter geïsoleerd kan worden.
	Collectief zonnedak Aankoop panelen	Bent u geïnteresseerd te investeren in een collectief zonnepanelenproject in Hengstdal? Vijftien jaar lang profiteert u van de belastingregeling Verlaagd Tarief bij collectieve opwek.
	Collectief zonnedak Mee ontwikkelen	Wilt u meehelpen de collectieve zonnepanelenprojecten te realiseren? Hulp op het vlak van communicatie, organisatie, fiscaal en juridisch is welkom.
	Duurzaam Hengstdal Meedoen	U wilt actief betrokken worden bij Duurzaam Hengstdal om de buurt duurzamer te maken. Wij zoeken namelijk mensen die mee willen denken en helpen.
	Gasloos Informatie vraag	Wilt u meer informatie over gasloos? Wilt u dat Duurzaam Hengstdal de Gemeente Nijmegen, Alliander, de woningbouw corporaties en ander betrokken partijen vraagt gezamenlijk in deze informatievraag te voorzien?
	Gasloos Samen ontwikkelen	Wilt u actief meedenken en praten over het onderwerp gasloos?

Vul uw gegevens hieronder in zodat wij contact met u kunnen opnemen:

Naam	
Adres	
Telefoon	
Email	

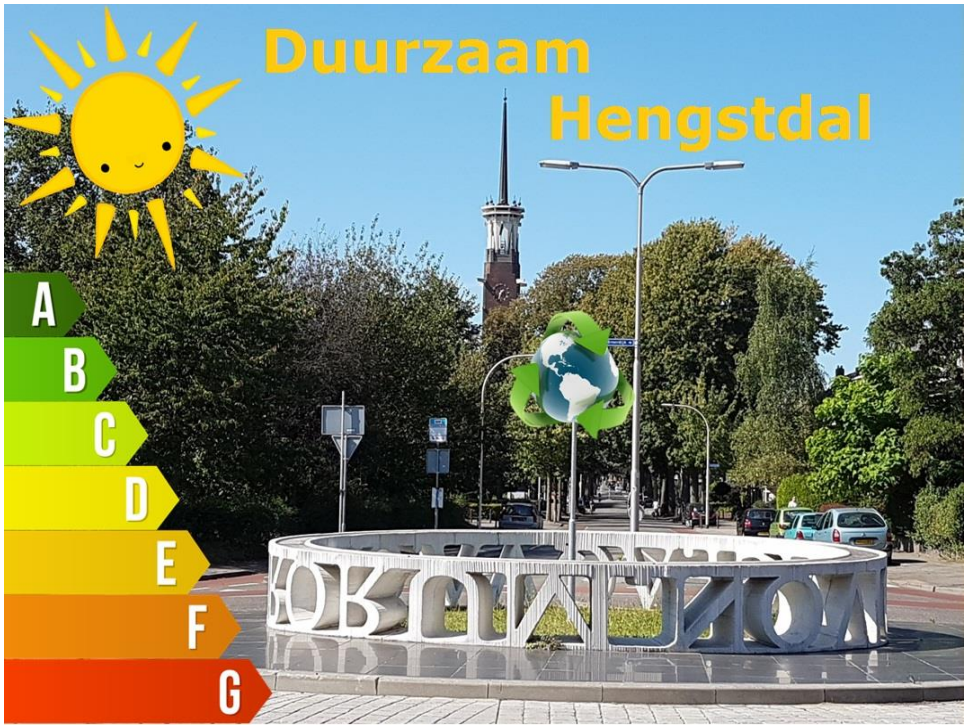
Bedankt

Bedankt voor uw aandacht

DUURZAAM
hengstdal
voor de buurt, door de buurt

***Doe mee met
Duurzaam Hengstdal***

**Duurzaam
Hengstdal**

A
B
C
D
E
F
G